

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
Кафедра фізичної терапії, реабілітації, спеціальної
та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету здоров'я та
фізичного виховання
Едуард СИВОХОП
«27» червня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**СПЕЦИФІЧНІ РОЗЛАДИ НАВИЧОК ЧИТАННЯ І ПИСЬМА У
ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУ**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань	01 освіта/педагогіка
Спеціальність	016 Спеціальна освіта
(Спеціалізація)(за наявності)	016.02 Олігофренопедагогіка
Освітня програма	Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини.
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Специфічні розлади навичок читання і письма у дітей з порушеннями інтелекту**» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань **01 Освіта/педагогіка** спеціальності **016 Спеціальна освіта** спеціалізації **016.02 Олігофренопедагогіка** освітньої програми «**Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини**».

Розробники: Оксана ГАЯШ, к.пед.н., доцент кафедри ФТРСІО; Софія ПОТЮК, асистент кафедри ФТРСІО

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти

Протокол № 15 від «26» червня 2024 року

Завідувач кафедри Ярослав ФІЛАК

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання

Протокол № 12 від «27» червня 2024 року

Голова науково-методичної комісії /Фелікс ФІЛАК/

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 135	4-й	5-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента –	8-й	9-й
	Лекції:	
	28	8
	Практичні (семінарські):	
	38	12
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: комбінована	Самостійна робота:	
	69	115

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Специфічні розлади навичок читання і письма у дітей з порушеннями інтелекту» є формування у здобувачів вищої освіти теоретико-методологічних знань про такі види порушень мовлення, як дислексія, дисграфія та дизорфографія, про причини, що їх викликають, шляхи їх подолання та попередження; надати практичні навички роботи з дітьми на основі засвоєних прийомів виявлення, корекції та профілактики мовленнєвих порушень; специфіку мовленнєвих порушень в умовах наявності інтелектуального порушення, затримки психічного розвитку (ЗПР), про причини, що її викликають.

У ході вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти набувають таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти або у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. Здатність вирішувати конкретні проблеми і практичні завдання професійної діяльності щодо формування свідомої мотивації на здоровий спосіб життя у дітей та молоді, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідних наук про здоров'я і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення в суспільстві на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з

інтелектуальними або комплексними порушеннями, в структурі яких є інтелектуальні.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти, зокрема освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні знання у сфері професійної діяльності (навчання, виховання та корекція порушень розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями).

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення інтелекту, актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми та підлітками з інтелектуальними та комплексними порушеннями, в структурі яких є інтелектуальні, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність виконувати корекційну навчально-виховну роботу з профілактики, подолання інтелектуальних порушень, затримки психічного розвитку, розладів спектру аутизму, комплексних порушень психофізичного розвитку, в структурі яких є інтелектуальні, у навчально-виховному, реабілітаційному процесі незалежно від типу закладу і форми організації навчально-виховної діяльності. Володіння засобами та методами корекції пізнавальних психічних процесів, порушень емоційно-вольової сфери, налагодження комунікації в процесі виховання дітей з особливими освітніми потребами.

СК-7. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-8. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища; сприяти створенню закладів освіти як навчальних спільнот, які поважають, заохочують та відзначають досягнення всіх вихованців.

СК-9. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-10. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-11. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з інтелектуальними або комплексними порушеннями, в структурі яких є інтелектуальні; розуміння цінності спільної роботи з батьками і сім'ями як важливого ресурсу для навчання учнів з порушеннями розвитку.

СК-12. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-13. Здатність до розуміння цінності різноманіття особистості як однієї з умов забезпечення прогресу в розвитку дитини із психофізичними порушеннями, як ресурсу і активу для освіти; здійснення інклюзивного навчання на основі

визначення актуального і потенційного рівня розвитку; сприяння академічному, соціальному та емоційному навчанню дитини з особливими освітніми потребами; уміння добирати і застосовувати методи, засоби і прийоми роботи, використовувати різноманітність у навчальних підходах та стилях як ресурс для навчання, адаптувати та модифікувати зміст навчального матеріалу для задоволення особливих освітніх потреб дітей із психофізичними порушеннями розвитку, в тому числі з порушеннями інтелекту; забезпечення дружньої та безпечної атмосфери для інклюзивного навчання, що сприяє кращому навчанню та соціалізації дитини з особливими освітніми потребами; сприяти створенню шкіл як навчальних спільнот, які поважають, заохочують та відзначають досягнення всіх учнів.

СК-14. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку та їхньої соціальної інтеграції.

СК-15. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-16. Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному та європейському рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями інтелекту, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так і інші системи цінностей.

СК-17. Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Специфічні розлади навичок читання і письма у дітей з порушеннями інтелекту»:

Очікувані результати навчання	
<ul style="list-style-type: none"> - знає локалізацію мовленнєвих зон кори головного мозку; механізми порушень писемного мовлення; - розуміє закономірності та особливості мовленнєвого онтогенезу дітей з інтелектуальними порушеннями; має теоретичні знання про види порушень писемного мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями, їх причини, механізми, симптоматику; про принципи, методи і засоби логопедичної діагностики та корекції; - уміє проводити кваліфіковане психолого-педагогічне і логопедичне обстеження дітей з порушеннями писемного мовлення при інтелектуальних порушеннях і проаналізувати результати обстеження; володіє методами диференційованої діагностики для визначення виду порушень; 	ПРН 11

<p>- знає етапи корекційно-відновлювальної роботи при різних видах порушень писемного мовлення, методи, прийоми корекції і компенсації цих порушень;</p> <p>- вміє здійснювати вибір технологій мовленнєвого та когнітивного розвитку дітей раннього, дошкільного і молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями з метою попередження виникнення порушень писемного мовлення;</p>	ПРН-12
<p>- здатний планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів мовленнєвої діагностики осіб з інтелектуальними порушеннями з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей;</p> <p>- вміє застосовувати методики корекційної-компенсаторної роботи з дітьми різного віку з інтелектуальними порушеннями, які мають порушення писемного мовлення;</p> <p>- має навички складання алгоритму корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають порушення писемного мовлення</p>	ПРН-13
<p>- має навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.</p>	ПРН-22

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання
Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів є:

- тести;
- презентації результатів виконаних завдань;
- модульна КР;
- інші види індивідуальних та групових завдань.
- екзамен.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми *поточного контролю*: опитування, обговорення теоретичних питань, співбесіда, дискусії, заслуховування фіксованих виступів, тести, розроблення презентацій, виконання практичних завдань, підготовка доповідей.

Форма *модульного контролю*: письмова контрольна робота/тестування.

Форма *підсумкового контролю*: екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота		Модульна контрольна робота	Сума
T1-6	СР		
40	10	506	1006

T1-6 ... – теми, СР – самостійна робота

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота		Модульна контрольна робота	Сума
T7-12	СР		
40	10	506	1006

T7-12 ... – теми, СР – самостійна робота

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Теоретична підготовленість перевіряється і оцінюється за результатами усної або письмової відповіді на питання практичних занять, що складені у відповідності до змісту навчальної програми.

На практичних заняттях пропонуються до виконання деякі форми творчої роботи: здійснення порівняльного аналізу, обговорення дискусійних питань, складання міні-глосарію з окремої теми, тощо. За умов дистанційного навчання освітній процес здійснюється у формі індивідуалізованого спілкування здобувача з викладачем через мультимедійні засоби, а також із використанням мультимедійних освітніх технологій у процесі самонавчання (друковані, аудіо-, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж).

Усна відповідь здобувача (до 4 балів)

4 бали отримують здобувачі, які знають зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; повно та ґрунтовно розкрили теоретичне питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу; дали вичерпні точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; виклали матеріал без помилок і неточностей.

3 бали отримують здобувачі, які знають зміст заняття та добре його розуміють, в цілому розкрили теоретичне питання, однак не повно і допустивши деякі неточності. При цьому не використали на достатньому рівні обов'язкову літературу; хоча на додаткові питання відповідають без помилок; виконують практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

2 бали отримують здобувачі при задовільному рівні розуміння змісту заняття, які правильно визначили сутність питання, але розкрили його не повністю, допустивши деякі незначні помилки; спроможні вирішувати спрощені завдання за допомогою навідних питань; частково вирішують задачі та виконують практичні навички, відчуваючи складнощі в ряді простих випадків.

1 бал отримують здобувачі, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми; не спроможні самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені прості запитання відповідають вірно.

0,5 бала отримують здобувачі, які частково та поверхово розкрили лише окремі положення питання і допустили при цьому певні суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння питання.

Доповнення відповіді:

1 бал – отримують здобувачі, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, навели власні аргументи щодо основних положень даної теми;

0,5 бала отримують здобувачі, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з даної теми та висловили власну думку.

Критерії оцінювання тестування

Тестування за допомогою закритих питань: тест містить 4 питання. Оцінка правильної відповіді на кожен з них 1 бал, оцінка неправильної відповіді - 0 балів. Кожне питання має кілька передбачуваних відповідей, одна з яких правильна.

Оцінка за допомогою тесту з відкритими питаннями або термінологічного диктанту. Якщо оцінка проводиться одним завданням (максимум 2 бали), критерієм оцінки будуть:

2 бали. Відповідь повна, термінологія збережена, помилок немає. Міркування на високому рівні.

1,5 бали. Відповідь повна, хоча коротка, термінологічно правильна, немає істотних недоліків; судження правильні.

1 бал. Відповідь неповна. Термінологія визначена з помилками. Судження фрагментарні.

0,5 балів. Відповідь з помилками і не використана спеціальна термінологія. Відповідь по суті є невірною. Передано лише окремі фрагменти відповідного матеріалу питання. *0 балів.* Відповідь не відповідає питанням або зовсім не дана.

За наявності у здобувача сертифікату он-лайн платформ ED ERA. URL : <https://www.ed-era.com/>, Prometheus. URL : <https://prometheus.org.ua/> тощо, тематика якого співпадає з однією із тем дисципліни, згідно до «Схеми нарахування балів», йому буде зарахована відповідна кількість балів. Здобувач звільняється від виконання практичних робіт за цією темою або цим модулем.

У разі відсутності здобувача на практичному занятті, йому необхідно у двотижневий термін письмово у MOODLE або Classroom здати практичну роботу, яку буде оцінено згідно «Схеми нарахування балів». Якщо робота буде здана пізніше вказаного терміну, від зазначеного у «Схемі...» балу за практичну роботу, буде знято 1 бал.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів

Оцінювання самостійної роботи здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при змістовому модульному контролі. Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи здобувача залежить від її обсягу і значимості, але не більше 10 балів. Ці бали додаються до суми балів, набраних здобувачем за поточну навчальну діяльність.

«Мультимедійна презентація» – представлення змісту навчального предмета, навчальної задачі з використанням мультимедійних технологій.

4 бали – тема розкрита, матеріал повністю відповідає вказаним параметрам, презентація оформлена без зауважень.

3 бали – тема розкрита частково (не більше 2 зауважень), матеріал відповідає вказаним параметрам частково (не більше 2 зауважень), презентація оформлена з зауваженнями (1-2 зауваження).

2 бали – тема розкрита частково (не більше 3 зауважень), матеріал відповідає вказаним параметрам частково (не більше 3 зауважень), презентація оформлена з зауваженнями (не більше 3 зауважень).

1 бал – тема не розкрита (4 та більше зауважень), матеріал відповідає вказаним параметрам частково (4 та більше зауважень), презентація оформлена з зауваженнями (4 та більше зауважень).

Складання словника основних термінів, що визначені програмою курсу (за темами).

Програмою курсу визначений перелік ключових термінів, що розкривають зміст кожної теми. Здобувачам пропонується скласти словник основних термінів з конкретної теми на останніх сторінках опорного конспекту лекцій.

2 бали нараховуються здобувачам, які не лише склали повний перелік визначених термінів з конкретної теми, а й можуть вільно розтлумачити їх зміст.

1 бал нараховується здобувачам, які склали неповний перелік визначених термінів з конкретної теми і не можуть їх розтлумачити без конспекту.

Критерії оцінювання самостійної роботи здобувача

Бали	Критерії оцінки
9-10	за самостійну роботу присвоюються студенту, якщо він ретельно виконує всі завдання самостійної роботи, демонструє знання і розуміння вивченого матеріалу
7-8	студент недостатньо повністю виконує завдання самостійної роботи
5-6	студент важко відтворює навчальний матеріал
3-4	студент недбало виконує завдання самостійної роботи, має недостатні знання і засвоєння вивченого матеріалу
1-2	студент виконує завдання самостійної роботи з грубими помилками
0	студент не виконує завдання самостійної роботи

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Упродовж семестру з дисципліни проводиться 2 модульні контрольні роботи. МКР складається з вирішення тестових завдань, теоретичних питань, а в умовах дистанційного навчання – тестів, ситуаційної задачі. До модульної контрольної роботи допускаються всі здобувачі. На виконання письмового компонента МКР відводиться до двох академічних годин. Здобувач, який не з'явився на МКР з поважної причини, може пройти його у визначений кафедрою термін.

У випадку отримання незадовільної контрольної модульної рейтингової оцінки здобувач повинен повторно пройти модульний контроль в установленому порядку. При повторному проходженні модульного контролю максимальна величина контрольної модульної рейтингової оцінки в балах, яку може отримати здобувач, не повинна перевищувати максимальне значення оцінки «Добре» за національною шкалою. Повторне проходження модульного контролю при отриманій раніше позитивній контрольній модульній рейтинговій оцінці з метою підвищення підсумкової модульної рейтингової оцінки не дозволяється.

Шкала контролю модульної контрольної роботи

Показники	Бали
Письмова модульна контрольна робота:	0 – 50:
- тестові завдання (за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал)	0 – 30
- 2 теоретичні питання (за кожну правильну відповідь нараховується 10 балів)	0 - 20

Шкала контролю модульної контрольної роботи (в умовах дистанційного навчання)

Показники	Бали
Письмова модульна контрольна робота:	0 – 50:
- тестові завдання (за кожну правильну відповідь нараховується 2 бали)	0 – 40
- ситуаційна задача	0 - 10

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Якщо студент має позитивну (за національною шкалою) підсумкову семестрову модульну рейтингову оцінку, то він допускається до екзамену.

До екзамену допускаються тільки ті здобувачі, які отримали такі бали: по 35 балів і більше – за контроль усіх двох змістових модулів. До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються здобувачі, які не виконали усі види обов'язкових робіт (практичних завдань, тощо),

передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів.

Здобувач має право не складати екзамен і отримати підсумкову семестрову рейтингову оцінку без екзамену, якщо він виконав протягом семестру всі види навчальної роботи і отримав позитивну (за національною шкалою) підсумкову семестрову модульну рейтингову оцінку. У протилежному випадку він повинен обов'язково складати екзамен.

Для комплексного оцінювання успішності здобувача на екзамені з означеного курсу мають бути враховані наступні критерії:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення матеріалу;
- культура мовлення;
- впевненість, емоційність та аргументованість відповіді;
- використання під час відповіді додаткової інформації;
- уміння аргументувати, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, навчальну інформацію, робити висновки.

Для підвищення позитивної оцінки надається одна спроба. Незалежно від того, чи здобувач складає екзамен у зв'язку з тим, що в нього підсумкова модульна оцінка незадовільна (35-59 балів), чи з метою підвищення позитивної оцінки, викладач виставляє здобувачу оцінку, керуючись виключно рівнем його знань, виявлених на екзамені, тобто, виходячи із 100 балів, але при цьому виставлена підсумкова (семестрова) оцінка не може бути нижчою за підсумкову модульну оцінку.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

За умови карантинних обмежень та неможливості відео-зв'язку може використовуватися тільки дистанційна (письмова) форма оцінювання за допомогою сайту електронного навчання ДВНЗ «УжНУ» (e-learn.uzhnu.edu.ua).

Шкала контролю письмового дистанційного екзамену для денної та заочної форми навчання

Показники	Бали
Залікова робота:	
- тестові завдання (за кожну правильну відповідь нараховується 2 бали)	0-60
- теоретичні питання (за кожне питання 0-10 балів)	0-20
- практичне завдання	0-20
Загальна оцінка	100

Відповідність підсумкової семестрової рейтингової оцінки в балах оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82 – 89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
74 – 81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
64 – 73	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60 – 63		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35 – 59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1 – 34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Академічна доброчесність. Високо цінується академічна доброчесність. До всіх здобувачів освітньої програми відбувається абсолютно рівне ставлення.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, необ'єктивне оцінювання.

Не дотримання академічної доброчесності стане причиною стягнень, за що можуть відніматися бали. Мінімальне покарання для здобувачів, яких спіймали на обмані чи плагіаті під час підсумкового контролю, буде нульовим для цього завдання з послідовним зниженням підсумкової оцінки дисципліни принаймні на одну літеру. Будь ласка, поставтесь до цього питання серйозно та відповідально.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ I. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПОРУШЕНЬ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ

Тема 1. Загальна характеристика порушень писемного мовлення.

Історичний аспект та сучасний стан проблеми порушень писемного мовлення. Поняття про писемне мовлення. Відмінність писемного мовлення від усного. Психофізіологічні механізми письма та читання. Становлення механізмів писемного мовлення в онтогенезі. Передумови формування писемного мовлення.

Клінічний, психофізіологічний, психолого-педагогічний та лінгвістичний аспекти вивчення порушень писемного мовлення. Етіологія та патогенез дисграфії, дислексії, дизорфографії.

Тема 2. Дисграфія як часткове специфічне порушення процесу письма.

Симптоматика дисграфії. Типи патологічних помилок та їх механізми. Класифікація дисграфій: акустична, оптична, моторна.

Тема 3. Дислексія. Механізми дислексії.

Психофізіологічні механізми процесу читання. Операції процесу читання. Визначення дислексії. Дислексія та порушення зорово-просторових функцій. Дислексія та порушення когнітивних функцій. Дислексія та порушення усного мовлення. Симптоматика дислексії.

Тема 4. Класифікація дислексій.

Класифікація дислексій (літеральна, вербальна). Оптична дислексія. Мнестична дислексія. Фонематична дислексія. Семантична дислексія. Граматична дислексія. Тактильна дислексія. Форми дислексій: акустична, оптична, моторна.

Тема 5. Психолого-педагогічне вивчення дітей з інтелектуальними порушеннями з порушеннями читання та письма.

Мета, завдання і етапи обстеження дітей з порушеннями писемного мовлення. Оцінка розумового розвитку. Дослідження «передумов інтелекту». Дослідження моторики. Аналіз психопатологічної картини.

Тема 6. Логопедичне вивчення дітей з інтелектуальними порушеннями з помилками у процесі читання та письма.

Мета та завдання обстеження дітей з порушеннями писемного мовлення. Принципи обстеження. Зміст та методика обстеження дітей із порушеннями читання та письма. Розділи обстеження дітей з порушеннями письма та читання: анкетні дані, вивчення медико-педагогічної документації; обстеження стану мовленнєвого розвитку дитини; дослідження сукцесивних функцій; дослідження сприймання мовлення на фонетичному рівні; дослідження мовних операцій; дослідження стану звуко-буквенних асоціацій та графічних образів букв; дослідження графомоторних навичок; дослідження стану сформованості зорово-просторових функцій; дослідження самоконтролю на письмі; стан процесу читання. Диференційна діагностика порушень письма і читання. Раннє виявлення передумов до дислексії.

МОДУЛЬ II. КОРЕКЦІЙНА ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА З ПОДОЛАННЯ ПОРУШЕНЬ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ

Тема 7. Методика логопедичної роботи з корекції порушень читання у дітей з інтелектуальними порушеннями.

Методики формування навичок читання у дітей з інтелектуальними порушеннями: звуковий аналітико-синтетичний метод формування навичок читання; адаптовані варіанти звукового аналітико-синтетичного методу навчання читанню для дітей з порушеннями мовлення і для дітей з інтелектуальними порушеннями; глобальний метод навчання читанню. Прийоми та методи формування навичок читання у дітей. Методика організації і проведення логопедичної роботи з корекції порушень читання у дітей з інтелектуальними порушеннями.

Тема 8. Методика подолання фонетичних помилок у письмі дітей із дисграфією.

Принципи побудови корекційної логопедичної роботи. Методика подолання фонетичних помилок на заміни та змішування букв, що позначають звуки, близькі за акустико-артикуляційними ознаками. Логопедична робота з формування диференціації фонемографем, які змішуються на письмі. Методика корекційної роботи з формування слухової уваги та слухового контролю у школярів з порушеннями письма. Методика розвитку мовно-слухової пам'яті у школярів з порушеннями письма та читання. Основні принципи, напрями корекційної роботи, спрямованої на подолання фонетичних помилок на пропуски, перестановки букв на письмі та при читанні. Основні принципи та прийоми формування дії звукового аналізу та синтезу. Зміст та методика формування навичок звуко-буквенного аналізу та синтезу. Поетапність корекційної роботи з формування навичок складового аналізу та синтезу.

Тема 9. Методика подолання графічних та оптико-просторових помилок у письмі молодших школярів з інтелектуальними порушеннями.

Основні принципи та напрями корекційної логопедичної роботи з подолання графічних та оптико-просторових помилок. Вправи, які сприяють формуванню уявлень про сенсорні еталони. Мета та зміст корекційної роботи, спрямованої на розвиток зорово-просторових уявлень. Методика формування навичок контролю та самоконтролю у письмі. Методика ознайомлення з графічним образом друкованої та рукописної букви.

Тема 10. Методика подолання лексико-граматичних помилок у дітей із дисграфією та дизорфографією.

Мета, завдання та напрями корекційної логопедичної роботи з подолання лексико-граматичних помилок. Корекційна логопедична робота над наголосом. Напрями та зміст корекції та розвитку граматичної будови мовлення у дітей з порушеннями читання та письма. Методика корекції граматичної системи словозміни на логопедичних заняттях у 1,2,3 та 4-х класах. Напрями та зміст логопедичної роботи над розвитком системи словотворення та словника похідних слів. Логопедична робота над розвитком диференціації частин мови. Напрями та зміст корекційної логопедичної роботи, спрямованої на подолання синтаксичних помилок.

Тема 11. Формування готовності до навчання грамоти у дошкільників з інтелектуальними порушеннями із недостатнім рівнем розвитку передумов письма.

Зміст та методи ранньої діагностики дітей з інтелектуальними порушеннями дошкільного віку, які мають схильність до дисграфії та дислексії. Вивчення готовності до навчання грамоти у дітей з інтелектуальними порушеннями старшого дошкільного віку. Визначення готовності до різних видів мовного аналізу. Визначення просторових уявлень та орієнтації у дітей. Вивчення у дітей графічних навичок.

Корекція порушень фонетико-фонематичної сторони мовлення. Формування навичок фонематичного, складового, морфологічного та синтаксичного аналізу та синтезу. Корекція та розвиток оптико-просторових уявлень, зорового аналізу та синтезу. Корекція та розвиток дрібної моторики пальців рук на заняттях грамоти, образотворчої діяльності. Зміст корекційної логопедичної роботи з формування лексико-граматичної сторони мовлення у старших дошкільників з інтелектуальними порушеннями. Розвиток та корекція психічних функцій та розумових операцій, що забезпечують оволодіння читанням та письмом.

Тема 12. Організація логопедичної роботи з профілактики порушень писемного мовлення у молодших школярів з ІІІ.

Мета та завдання профілактичної роботи з попередження порушень писемного мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями. Методика організації і проведення логопедичної роботи з попередження труднощів у оволодінні читанням. Роль батьків у попередженні порушень читання та письма.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота	усього	лекції	практичні	самостійна робота
Модуль І. Сучасні підходи до вивчення проблеми порушень писемного мовлення								
Тема 1. Загальна характеристика порушень писемного мовлення.	10	2	2	6	10	-	-	10
Тема 2. Дисграфія як часткове специфічне порушення процесу письма.	10	2	2	6	11	1	2	8
Тема 3. Дислексія. Механізми дислексії.	10	2	2	6	11	1	2	8
Тема 4. Класифікація дислексій.	10	2	2	6	10	-	-	10
Тема 5. Психолого-педагогічне вивчення дітей з порушеннями читання та письма.	10	2	2	6	10	-	-	10
Тема 6. Логопедичне вивчення дітей з помилками у процесі читання та письма.	12	2	4	6	10	-	-	10
<i>Модульна контрольна робота № 1</i>	2	-	2	-				

Разом за модуль	64	12	16	36	64	2	4	58
Модуль II. Корекційна логопедична робота з подолання порушень писемного мовлення								
Тема 7. Методика логопедичної роботи з корекції порушень читання у дітей.	10	2	2	6	10	2	2	6
Тема 8. Методика подолання фонетичних помилок у письмі дітей із дисграфією.	10	2	4	4	10	-	-	10
Тема 9. Методика подолання графічних та оптико-просторових помилок у письмі молодших школярів.	10	2	2	6	10	-	-	10
Тема 10. Методика подолання лексико-граматичних помилок у дітей із дисграфією та дизорфографією.	11	2	4	5	11	-	2	9
Тема 11. Формування готовності до навчання грамоти у дошкільників з III із недостатнім рівнем розвитку передумов письма.	16	4	4	8	16	2	2	12
Тема 12. Організація логопедичної роботи з профілактики порушень писемного мовлення у молодших школярів з III.	12	2	4	4	14	2	2	10
<i>Модульна контрольна робота № 2</i>	2	-	2	-				
Разом за модуль	71	16	22	33	71	6	8	57
Усього годин	135	28	38	69	135	8	12	115

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль I. Сучасні підходи до вивчення проблеми порушень писемного мовлення			
1	Загальна характеристика порушень писемного мовлення.	2	
2	Специфіка порушень письма у дітей. Дисграфія. Симптоматика дисграфії.	2	2
3	Специфіка порушень читання у дітей. Дислексія. Симптоматика дислексії.	2	2
4	Класифікація дисграфії, дислексії та дизорфографії.	2	
5	Психолого-педагогічне вивчення дітей з порушеннями читання та письма.	2	
6	Логопедичне вивчення дітей з інтелектуальними порушеннями з розладами навичок читання та письма.	4	
7	<i>Модульна контрольна робота 1</i>	2	
Модуль II. Корекційна логопедична робота з подолання порушень писемного мовлення			
8	Методика логопедичної роботи з корекції порушень читання у дітей з інтелектуальними порушеннями.	2	2

9	Методика подолання фонетичних помилок у письмі дітей із дисграфією.	4	
10	Методика подолання графічних та оптико-просторових помилок у письмі молодших школярів з інтелектуальними порушеннями.	2	
11	Методика подолання лексико-граматичних помилок у писемному мовленні молодших школярів з інтелектуальними порушеннями.	4	2
12	Формування готовності до навчання грамоти у дошкільників з інтелектуальними порушеннями з недостатнім рівнем розвитку передумов письма.	4	2
13	Організація роботи з профілактики порушень писемного мовлення у молодших школярів з інтелектуальними порушеннями.	4	2
16	<i>Модульна контрольна робота 2</i>	2	
	Усього	38	12

6.4. Самостійна робота

№ /п	Назва теми і завдання	Кількість годин	
		Денна форма/з	аочна ф.
1	Загальна характеристика порушень писемного мовлення. 1. Скласти схему «Передумови формування писемного мовлення». 2. Провести порівняльний аналіз усного та писемного мовлення. Дані занести в таблицю.	6/10	
2	Дисграфія як часткове специфічне порушення процесу письма. 1. Скласти схему процесу письма як виду мовленнєвої діяльності. Позначити на схемі кори головного мозку області, які беруть участь у реалізації процесу письма.	6/8	
3	Дислексія. Механізми дислексії. 1. Скласти схему процесу читання як виду мовленнєвої діяльності. Позначити на схемі кори головного мозку області, які беруть участь у реалізації процесу читання. 2. Провести порівняльний аналіз структури процесів письма і читання.	6/8	
4	Класифікація дислексій, дисграфій. На основі аналізу наукових посібників та підручників	6/10	

	скласти таблицю «Класифікація дисграфії», «Класифікація дислексії».		
5	<p>Діагностика порушень читання та письма у дітей.</p> <p>1. Аналіз наукових статей та посібників з проблеми психолого-педагогічного та логопедичного вивчення читання та письма у дітей з інтелектуальними порушеннями.</p> <p>2. Скласти схему обстеження читання, письма у дітей (спеціальна група ЗДО, початкові класи спеціальних шкіл).</p> <p>3. Підготувати дидактичний матеріал для обстеження писемного мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями.</p>	12/20	
6	<p>Методика логопедичної роботи з корекції порушень читання у дітей.</p> <p>Скласти конспект фронтального заняття з корекції читання і письма в групі дітей із порушеннями писемного мовлення обумовленими ФФП.</p>	6/6	
7	<p>Методика подолання фонетичних помилок у письмі дітей із дисграфією.</p> <p>1. Підготувати повідомлення для вихователів ЗДО і батьків на тему: «Фонематичний слух та його розвиток у дітей з інтелектуальними порушеннями дошкільного віку».</p> <p>2. Підготувати рекомендації вихователям і батькам з підготовки дітей з інтелектуальними порушеннями до навчання грамоті.</p>	4/10	
8	<p>Методика подолання графічних та оптико-просторових помилок у письмі молодших школярів.</p> <p>1. Скласти план корекції дисграфічних та дислексичних порушень у дитини з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення, функціональною дислалією (Сигматизм, ротацизм, капацизм).</p> <p>2. На письмі дитина плутає схожі за написанням букви, такі ж помилки допускає і при читанні незнайомого тексту. Самостійно власні помилки не виправляє, прочитане не завжди розуміє. Ваші дії?</p>	6/10	
9	<p>Методика подолання лексико-граматичних помилок у дітей із дисграфією та дизорфографією.</p> <p>Скласти конспект фронтального заняття з корекції граматичного ладу мовлення в групі дітей із дислексією, дисграфією, обумовленими інтелектуальними порушеннями.</p>	5/9	
10	<p>Формування готовності до навчання грамоти у дошкільників з інтелектуальними порушеннями з недостатнім рівнем розвитку передумов письма.</p> <p>Самостійний підбір вправ та завдань, спрямованих на</p>	8/12	

	формування та корекцію: а) фонематичного сприймання та фонематичних уявлень; б) фонематичного аналізу та синтезу; в) зорово-просторових уявлень, зорового аналізу та синтезу; г) дрібної моторики пальців рук та зорово-моторної координації; д) навичок морфологічного та синтаксичного аналізу та синтезу; е) мовно-слухової та зорової пам'яті, уваги, самоконтролю, суцесивних функцій; є) розвиток орфографічної пильності.		
11	Організація логопедичної роботи з профілактики порушень писемного мовлення у молодших школярів. Підбір ігрових вправ та завдань з метою вивчення та формування готовності до навчання грамоти у дітей з III старшого дошкільного віку із ФФНМ та ЗНМ.	4/10	
	Усього годин	69/115	

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Підготовка реферату/ тез доповіді на конференцію за однією з тем:
(за бажанням здобувачів освіти)

- Історія порушень писемного мовлення.
- Особливості порушень писемного мовлення у молодших школярів з інтелектуальними порушеннями.
- Роль наукових досліджень Р. Є. Левіної у розвиток теоретичних уявлень про порушення письма і читання у дітей з мовленнєвими порушеннями.
- Сучасні методики обстеження мовленнєвих процесів у дітей, які мають передумови порушення писемного мовлення.
- Аналіз існуючих методик корекції дисграфії, дислексії.
- Подолання передумов дисграфії у дітей з інтелектуальними порушеннями старшого дошкільного віку засобами образотворчого мистецтва.
- Порушення письма і читання у школярів з інтелектуальною недостатністю. Специфіка усунення дисграфій, дислексій.
- Організація логопедичної допомоги дітям з комплексними порушеннями розвитку за кордоном.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА (у разі потреби)

Обладнання: мультимедійне обладнання.

Програмне забезпечення:

- робоча програма навчальної дисципліни;
- опорні конспекти лекцій;

- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень здобувачів;
- презентації теоретичного матеріалу в PowerPoint;
- роздаткові матеріали для самостійної роботи здобувача під час практичних занять.

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ

Навчальна робота з курсу проводиться у формі лекцій, практичних занять, самостійної роботи здобувачів. На усіх формах використовуються словесні, наочні та практичні методи з використанням комп'ютерних засобів, які включають в себе як подання матеріалу викладачем (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), так і роботу здобувачів з літературою (підручником, довідковою, науково-популярною, періодичною науковою і навчальною літературою) та глобальною мережею Інтернет; виконання тестових завдань та ін.

Самостійна робота є частиною навчального процесу і передбачає опрацювання здобувачами ВО першого бакалаврського рівня визначеного навчального матеріалу, який передбачений навчальною програмою та освітнім стандартом.

Використовуються сучасні інтерактивні форми навчання відповідно до теми заняття: мозковий штурм, робота в групах, обговорення ситуацій, рольові ігри тощо.

В період дистанційного навчання через вимушені обставини переважно використовуються електронні засоби навчання Google Workspace (Classroom, Gmail, Контакти, Календар, Meet) та MOODLE (e-learn.uzhnu.edu.ua).

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Блінова Г.Й. Альбом для обстеження мовлення у дитини : навчально-методичний посібник : В 2 ч. Київ : Благовіст, 2001. 215 с.: іл.
2. Голуб Н.М. Дидактичний матеріал з корекції та розвитку писемного мовлення учнів молодшого шкільного віку: навчально-методичний посібник. Ч.1. Вид.1-е. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2014. 384с.
3. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопсихологія : навч. посіб. / за ред. М. К. Шеремет. Київ : Знання , 2010. 293 с.
4. Логопедія : підручник / за ред. М.К. Шеремет. вид. 3-тє, перер. та доповн. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2015. 776 с.
5. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків в 2-х частинах : навчальний посібник. Київ : Літера, 2005.
6. Манько Н.В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку : науково-методичний посібник. Київ : КНТ, 2018. 256 с.
7. Соботович Е. Ф. Нарушения речевого развития у детей и пути их коррекции: [навч.-метод. посібник] / Соботович Е. Ф. Київ : ІСДО , 1995. 204 с.
8. Тарасун В. В. Писемне мовлення: запобігання і корекція порушень: [наук.-метод. посібник] / В. В. Тарасун. Київ, 2007. 151с.
9. Хрестоматія з логопедії : навчальний посібник / Шеремет М.К., Мартиненко І.В. Київ : КНТ, 2006. 360 с.

10. Чередніченко Н. В. Комплексна діагностика дисграфічних та дизорфографічних помилок у письмі молодших школярів із порушеннями писемного мовлення / Н.В. Чередніченко // Логопедія. 2015. N5. С. 73 – 84.

11. Шеремет М.К., Ревуцька О.В. Логопедія (корекційна робота при дислалії) : навчальний посібник. Київ, 2009. 244 с.

12. Ільяна В.М. Попередження дислексій у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку : навчально-методичний посібник. Київ, 2014. 120 с. url: <https://lib.iitta.gov.ua/705558/1/%d0%bd%d0%b0%d0%b2%d1%87%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%be-%d0%bc%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4%d0%b8%d1%87%d0%bd%d0%b8%d0%b9%20%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba.pdf>

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Орієнтовний перелік питань до екзамену

Суть поняття «писемне мовлення».

Відмінність писемного мовлення від усного.

Становлення механізмів писемного мовлення в онтогенезі.

Загальна характеристика дисграфії та дислексії (причини, механізми, симптоматика).

Огляд та характеристика різних класифікацій порушень писемного мовлення.

Визначення дизорфографії.

Визначення дислексії. Форми дислексії.

Психофізіологічні механізми процесу письма.

Психофізіологічні механізми процесу читання.

Загальна характеристика дизорфографії (причини, механізми, симптоматика).

Причини та механізми виникнення дисграфічних та дислексичних помилок у дітей з інтелектуальними порушеннями молодшого шкільного віку.

Характеристика фонетичних помилок писемного мовлення, їх причини та механізми.

Характеристика лексико-граматичних помилок писемного мовлення.

Графічні та оптико-просторові помилки писемного мовлення.

Причини та механізми оптико-просторових помилок.

Класифікація порушень читання.

Класифікація порушень письма.

Передумови формування писемного мовлення.

Методика обстеження стану письма у дітей з дисграфією.

Психолого-педагогічне вивчення дитини з порушеннями писемного мовлення.

Методика обстеження немовленнєвих процесів, які лежать в основі формування навичок письма.

Методика вивчення операціональних компонентів та функціональної бази писемного мовлення.

Логопедична робота, спрямована на подолання помилок на пропуски та перестановки букв.

Логопедична робота, спрямована на подолання помилок на заміну літер.

Зміст роботи з розвитку фонематичного сприймання у дітей з порушеннями писемного мовлення.

Зміст роботи з розвитку фонематичних уявлень у дітей з порушеннями писемного мовлення.

Корекційна логопедична робота, спрямована на подолання порушень читання у дітей з інтелектуальними порушеннями.

Корекційна логопедична робота, спрямована на подолання порушень письма у дітей з інтелектуальними порушеннями.

Методика формування навичок морфологічного аналізу та синтезу у дітей із дисграфією. Навести приклади вправ.

Методика формування навичок синтаксичного аналізу та синтезу у дітей із дисграфією. Навести приклади вправ.

Методика подолання семантичної дислексії.

Зміст та методика роботи з розвитку зорово-просторового сприймання уявлень, аналізу та сприймання. Навести приклади вправ.

Методика формування навичок звукового та складового аналізу та синтезу у дітей з порушеннями писемного мовлення. Навести приклади вправ.

Розвиток дрібної моторики як передумова формування графічної навички письма. Навести приклади вправ.

Формування граматичних узагальнень у дітей із дизорфографією.

Методика проведення корекційної логопедичної роботи над наголосом.

Попередження порушень читання і письма у дітей з інтелектуальними порушеннями старшого дошкільного віку.

Загальна характеристика методів, прийомів, засобів формування та корекції писемного мовлення.

Охарактеризуйте специфіку порушень писемного мовлення у школярів з інтелектуальними порушеннями. Наведіть приклади найбільш показових діагностичних завдань при її визначенні.

Виділіть особливості порушення читання у дітей із ЗПР.

Виділіть особливості подолання порушень читання у дітей із ЗПР.

Виділіть особливості порушення письма у дітей із ЗПР.

Розкрийте специфіку корекційної роботи з подолання порушень письма у дітей із ЗПР.

Охарактеризуйте підготовку дітей з інтелектуальними порушеннями до навчання грамоті.

Дайте визначення поняттю оптична дислексія. Механізми, симптоматика. Методика корекційної роботи.

Дайте визначення поняттю аграматична дислексія. Механізми, симптоматика. Методика корекційної роботи.

Дайте визначення поняттю фонематична дислексія. Механізми, симптоматика. Методика корекційної роботи.

Дайте визначення поняттю семантична дислексія. Механізми, симптоматика. Методика корекційної роботи.

Дайте визначення поняттю мнестична дислексія. Механізми, симптоматика. Методика корекційної роботи.

Дайте визначення поняттю оптична дисграфія. Механізми. Симптоматика. Методика корекційної роботи.

Дайте визначення аграматичній дисграфії. Механізми. Симптоматика. Методика корекційної роботи.

Дайте визначення дисграфії, її класифікації та симптоматики видів.

Розкрийте дисграфію на ґрунті порушення фонемного розпізнавання. Механізми. Симптоматика. Методика корекційної роботи.

Розкрийте дисграфію на ґрунті порушення мовного аналізу і синтезу. Механізми. Симптоматика. Методика корекційної роботи.

Розкрийте артикуляторно-акустичну дисграфію. Механізми. Симптоматика. Методика корекційної роботи.

Охарактеризуйте розвиток зорового сприйняття та зорового гнозису.

Охарактеризуйте розвиток зорового аналізу і синтезу.

Розкрийте сутність програм і методик щодо подолання порушень писемного мовлення.

Охарактеризуйте систему логопедичної роботи при складних формах дисграфії та дислексії.